



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**L. Celij Lacta[n]tij Firmiani christiano[rum] eloquentissimi
de opificio dei vel formatione hominis liber**

Lactantius, Lucius Caecilius Firmianus

Colonie, 1506

VD16 L 56

De viscerib[us] [et] intestinis vsq[ue] ad me[m]bra genitalia Ca. xi

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70248)

in digyos terminauit in q̄b̄ difficile ē expedire utrū ne spēs an vti-
litas maior sit. Nā z numer⁹ p̄fect⁹ ac plenus z ordo ac grad⁹ de-
cētissimus. z articuloꝝ pariū curuatura flexibil. z forma vnguium
rotūda cōcauis tegminib⁹ digytoꝝ. fastigia p̄phēdēs atq; firmans
ne mollitudo carnis in tenēdo cederet. magnū p̄bet ornatū. Illud
p̄o ad vsū miris modis habile. q̄ vn⁹ a ceteris separatus cum ip̄a
manu orit. z in diuersum maturius findit. Qui si velut obuiū cete-
ris p̄bēs. oēm tenēdi faciēdiq; rōnē vel solus vel p̄cipue possidet. tā
q̄ rector oīm. atq; moderator Un̄ etiā pollicis nomē accepit. q̄ vī
z potestate inter ceteros polleat Duos q̄dem articulos extātes h̄z
nō vt alij ternos. s; vn⁹ ad manus carnē nectit pulchritudinis gr̄a
Si em̄ fuisset trib⁹ articul⁹ z ip̄e discretus feda z indecora spēs ade-
misset manib⁹ honestatē Nā pectoris latitudo sublimis z exposita
oculis. mirabilē p̄sefert habit⁹ sui dignitatē. Qui⁹ hec cā est. q̄ vī
det hōiem solū deus veluti supinū formasse. Nā fere nullū aīal iace-
re in tergū p̄t Mutas at̄ animātes q̄si alterno latere iacētes finxisse
atq; ad terrā cōpressisse Idcirco illis angustū pect⁹ z ab aspectu re-
motū. z ad terrā p̄sus subiectū. Hōis aut̄ patēs z rectū. qz plenum
rōnis a celo datū humile aut indecēs eē nō debuit Papille q̄q; leui-
ter eminētes z fusciorib⁹ ac paruis orbib⁹ coronate. nō nihil addūe
venustatis. feminis ad alēdos fetus date marib⁹ ad solū decus. ne
informe pect⁹. z quasi mutilū videret. Huic subdita est planicies
ventris. quā mediā fere vmbelicus nō indecētī nota signat ad hoc
factus. vt p̄ eum fetus dum est in vtero nutriatur

¶ De viscerib⁹ z intestinis vsq; ad mēbra genitalia

¶ Ca. xi
L. b.

Sequitur necessario ut de internis quibus visceribus dicere incipiam. quibus non pulchritudo. quae sunt abdita. sed utilitas incredibilis attributa est. quoniam opus fuerat ut terrenum hoc corpus succo aliquid de cibis ac potibus aleretur. sicut terra ipsa humilibus ac prunis. Prout est tissimus artifex in medio eius receptaculum cibis fecit. quibus concoctis et liquefactis. vitales succos membrorum omnium dispartiret. Sed cum hoc constiteret ex corpore atque anima. illud quod supra dixi receptaculum soli corpori praestaret alimentum. anime vero aliam sedem dedit. fecit enim generum quoddam viscerum molle atque rarum. quod pulmonem vocamus. in quod spiritus reciproca vicissitudine commearat. cumque non in vteri modum finxit. ne effunderetur simul spiritus autem inflaretur simul. Ideoque ne plenum quoddam viscus effecit. sed inflexibile atque areris capax. ut paulatim spiritum reciperet. dum vitalis ventus per illam spargitur raritate. et eundem rursus paulatim redderet. dum se ex illo explicat Ipsa enim vicissitudo flandi et spirandi respirandique tractus vitam sustentat in corpore Quonia ergo duo sunt in homine receptacula unum aeris quod alit animam. alterum ciborum quod alit corpus. ut flexi cervicis ac moveri facile possit. duas esse per collum fistulas necesse est. aeralem ac spiritalem. quarum superior ab ore ad ventrem ferat inferior a naribus ad pulmonem Quare ratio et natura diversa est Ille enim qui est ab ore transitus mollis effectus est. et qui spiritus clausus cohereat sibi. sicut os ipsum. quoniam potus et cibo dimota et patefacta gula. quae corporales sunt spacium sibi transmeandi faciunt Spiritus contra qui est incorporeus ac tenuis. quae spacium sibi facere non poterat. accepit viam patentem. que vocatur gurgulio Is constat ex ossibus flexuosis ac mollibus. quasi ex anulis in cicute modum invicem compactis et coherentibus. patetque semper haec transitus Nulla

en̄ requiem meandi habere spiritus p̄t. qz is qui sp̄ cōmeat. dimissa
utiliter de cerebro mēbri portione. cui vna nomen est. velut occurſu
quodā refrenatur. ne aut teneritudinē domiciliū cū impetu veniēs
attracta pestilēti aura corrūpat. aut totā nocēdi violētā internis re
ceptaculis perferat Ideoqz etiā nares breuiter sunt aperte. q̄ iccirco
sic nominātur. qz p̄ eas vel odor. vel spirit⁹ nare nō desinit. Tamen
hec fistula spirital̄ nō tantū ad nares. vtz ad os quoqz iter patet in
extremis palati regionib⁹. vbi se folles fauciū spectātes vnā tollere
incipiūt in tumorē. Qui⁹ rei causa rō nō obscura est. loquendi en̄
facultatē nō habent⁹. s; sicut gule iter ad os tantū. ita gurgulio ad
nares tantū pateret. Aperuit igit viam voci diuina solertia ex illa
fistula spiritali. vt posset lingua ministerio suo fungi. r̄ vocē ipsi⁹
inoffensum tenorem. pulsibus suis in verba cōcidere Qui meatus
si aliquo modo interceptus sit. mutū faciat necesse est. Errat en̄ p
fecto quisquis aliam causam putat cur homines muti sint. Nō en̄
(vt vulgo creditur) vinctam gerunt linguam. sed hi vocalē illū spi
ritū per nares quasi mugicētes pfundūt. qz voci trāitus ad os. aut
nullus omnino est. aut nō sic patēs. vt plenā vocem possit emittere.
Quod plerūqz natura sit. aliquādo etiā casu accidit. vt morbo ali
q̄ hic aditus obseptus vocē nō trāsmittat ad linguā. faciatqz de lo
quētib⁹ mutos Qd̄ cū acciderit auditū qz obstrui necesse est. vt qz
vocē emittere nō p̄t ne admittere qdē possit. loquēdi ergo cā patefa
ctus est hic meatus. Illud qz prestat. vt in lauacris celebrādis. qz
nares calorē ferre nō possunt. aer fr. ruens ore ducatur. Item si forte
spiramētra nariū frigoris pituita p̄cluserit. per os aurā trahere pos
sumus. ne obstruca meādi facultate. spūs strāguletur. Libi vero
L ii.

In aliu recepti. et cum potus humore permixti. cum iam calore prococti fuerint
eorum succus inenarrabili modo per membra diffusus. irrigat vniuersum cor-
pus et vegetat Intestinoꝝ quos multiplices spire ac longitudo in se
conuoluta. et vno tamen substricta vinculo. quod mirificum dei opus est. Nam
ubi maceratos ex se cibos alius emiserit. paulatim per illos internoꝝ
anfractus extruduntur. ut quicquid ipsis inest succi. quod corpus alius. membris om-
nibus diuidat. Et tamen neque forte obhereat ac resistat. quod fieri poterat. pro-
pter ipsorum voluminum flexiones in se sepe redeuntes et fieri sine pernicie
non poterat. Opplevit ea intrinsecus crassiore succo. ut purgamenta
illa ventris ad exitum suos facilius per lubricum niterent. Illa quoque ratio subti-
lissima est quod vesica (cuius visum volucres non habent) cum sit ab intestinis se-
parata. nec ullam habeat fistulam. qua ex illis urinas trahat. proplectitur et
humore distendit. Id quomodo fiat. non est difficile peruidere Intestinoꝝ enim
partes. quae ab alio cibo potumque suscipiunt. patetiores sunt quam ceterae
spirare. et multo tenuiores. haec vesicam circumplectunt et continent. Ad quae
partes cum potus et cibo mixta pervenerint. finem quidem crassus fit et
transmeat. Humor autem omnis per illam teneritudinem procolat. eumque vesica cu-
jus eque tenuis subtilisque membrana est. absorbet et colligit ut foras
qua natura exitum patefecit. emittat.

De membrorum conceptiois. et ipsius conceptus physica ratione. ¶ Cap. xij
DE utero quoque et conceptioe (quam de iteris loquimur) dici ne-
cesse est. ne quod praeterisse videamur. Quae quaeque in opto la-
tent. sensus tamen atque intelligentiam laterent non possunt. Vena in maribus quae se-
mina continet duplex est paulo interior. quod illud humoris obsceni re-
ceptaculum. Sicut enim testes duo sunt. itaque testes. ita et vene semina-
les duae. in vna tamen copage coherentes. quod videmus in corporibus animalium